

3670
155
VICREL
Seria A.

No. 2.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Seria A.

ȘTIINȚA PENTRU TOȚI

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

VIATA OMULUI PRIMITIV

DE

Prof. I. SIMIONESCU

Membru al Academiei

Seria A.

CARTEA ROMĂNEASCĂ

No. 2

Prețul Lei 2.—

Către cititorii noștri

Unul din punctele principale ale programului Societății de editură „Cartea Românească“ a fost și scoaterea de bibliotecă pentru răspândirea culturii în mulțime, pe prețuri cât de estime, în care scop s'a înființat de societate un *fond Cultural* special.

Dând întâietate clasicilor literaturii românești, am scos biblioteca «*Pagini alese din Scriitorii Români*». Căutarea neașteptată ce au găsit, ne dă curajul, chiar cu riscul de sacrificii, să complectăm programul propus scoțând și broșuri cu conținut științific. Lupta economică se bizue pe datele științii. Acea țară va dovedi, ai cărei locuitori nu vor munci dibuind ca prin negură ci vor fi conștienți de ce voese și de ce pot săvârși. Economisirea timpului și a brațelor, ca și agerimea minții în născocirea zilnică a mijloacelor de lucru, știința le procură mai cu ușurință.

Potrivit acestora apărem astăzi cu cele dintâi broșuri din «*Cunoștințe folositoare*», titlul general ales pentru ele. Vor ieși cu timpul, săptămânal, în patru serii. Fiecare serie cu o anumită natură de cunoștinți, va avea o copertă și un subtitlu deosebit, iar paginația lor va fi astfel în cât se vor putea întocmi la sfârșit într'un volum.

Seria A, cu subtitlu: *Știința pe înțelesul tuturor*, diferite probleme menite, menite să lărgească și întărească cunoștințele.

Seria B, cu subtitlu, *Sfaturi pentru subiecte cu aplicarea cunoștințelor* înțelegând seamă mai ales de trebuințele ale populațiunii noastre rurale.

Seria C, cu subtitlu: *Din lumea la locurile, lucrurilor și a oamenilor din* altor popoare mai vechi, știute de o încercare a popoarelor mai tineri.

Aceste serii vor fi scoase sub îndrumarea *D-lui I. Simionescu membru al Aca-* *fesor la Universitatea din Iași.*

Biblioteca Centrală

L164561190

Biblioteca Centrală Universitară - Sibiu

N: 400

G. Simionescu
1922.

Seria A.

No. 2.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
IȘTIINȚA PENTRU TOȚI

VIATA OMULUI PRIMITIV

DE

I. SIMIONESCU

Profesor la Universitatea din Iași.

CU 21 FIGURI

BUCUREȘTI

EDITURA „CARTEA ROMANEASCA” S. A.

1922

5578

Fundația Universitară
„ALMA MATER” Sibiu
Nr. Inv. 522/2001

Amidst

21

1840

VIAȚA OMULUI PRIMITIV

CAP. I.

In faptul vieții omenești.

Încet încet, ca un copil, omul primitiv s'a rădicat copăcel, rupând cu obiceiul strămoșului său momiță, de a umbla mai mult în patru labe. Trupul lui eră încă tăiat ca din topor. Avea căutătura aspră, sub streșina sprincenelor stufoase. Călca greoi, cu picioarele puțin îndoite, sprijinindu-se mai mult pe marginea din afară a tălpii ¹⁾. Eră însă cu capul în sus. Privirea lui se adâncea în zarea depărtată,

peste munți și ape, peste pajiști și păduri.

Ca dintr'un somn lung s'a deșteptat. Iși întinde brațele părăoase spre frumuseța naturii, pe care întâi o vede și îl cuprinde, un fior, ce nu-i nici de foame, nici de frig. Prin el omenirea a luat naștere.

¹⁾ Vezi aceeași bibliotecă No. 1: *I. Simlonescu Omul primitiv, cum era:*

Celelalte dobitoace ascunse prin tufişuri îl zăresc, întrebându-se ce tovarăş nou le-a căzut în mijlocul lor? Cel mai îndrăsneţ se apropie. E pironit locului prin lumina de cărbuni fulgerată din cei doi ochi, de sub streşina frunţei. Pășind ceva mai aproape, tot întrebător dar neprietenos, simte durerea pietrei, asvârlită cu furie și cu putere, de omul mâniat. Vestea dusă tovarăşilor din desişul tufelor, nu e tocmai bună. „Mi se pare că ne-am găsit stăpânul” fu răspunsul întrebărilor puse de celelalte animale. Căzură pe gânduri.

Omul își caută de drum. Drept sprijin în mers și armă de apărare, rupe o creangă noduroasă din stejarul crescut în voie. „Nimeni nu a îndrăsnit până acuma să se atingă de mine” se gândi copacul. „Cine e oare?” Păsărelele au auzit ce s'a vorbit în desişul tufelor; ele cântă din una în alta: „E stăpânul, e stăpânul”. Vestea se împrăștie din deal în deal, din floare în floare. „Nu-mi pasă, tună râul în vârtoare”. „Nu mă tem de el” șueră vântul scuturând cetecle de brad. „Il voi răpune” se amestecă de sus și soarele, plouând cu săgețile cele mai ferbinți.

Omul pășea sigur înainte, sprijinindu-se pe toiagul rupt din stejar. Un glas la fel cu al lui, dar mai blând, mai dulce, îl chema de unde-va, din poiana înflorită. Intr'acolo pășește. E glasul tovarășei.

Au suit costișa priporoasă de deal. Nimene nu îndrăsnea să le iasă înainte și să-i împiedice. Încercă vântul, dar nu ajungea decât să le fluture părul; încercă soarele, dar săgețile lui le împrăștia vântul.

Soarele în sfârșit s'a obosit. Se scoboară la culcare. Vântul, de atâta trudă, s'a ogoiat. Acea se mai jucă printre frunzele de mesteacăn. Luna, aproape plină, face să selipească spuma valurilor

din repezişuri, iar sus pe cer se aprind cu pâlpări slabe, candelile pentru veghere. Privighetoaarea începe să-şi cânte cântecul ei, care e şi al tuturor celor ce simt farmecul nopţilor de primăvară.

„Ale noastre vor fi toate, şopteşte omul: flori şi ape, copaci şi păsări, piatră şi rouă”. Privighetoaarea lăsa să picure în sufletul lor, izvorul izbândeii veşnice.

CAP. II.

Cei dintăi paşi.

Cea mai croică sbuciumare din viaţa omeneirii, cade în vremea celor dintăi paşi ai omului primitiv spre stăpânirea naturii. Ii cunoaştem truda, pentru că ne-a lăsat urmele. Au dispărut scheletele celor dintăi cercetaşi ai culturii şi civilizaţiunii omeneşti. Vremea, apa, aerul le-au prefăcut în praf. Din tată în fiu, din trib în trib, din neam în neam, sbuciumul minţei, agerimea simţurilor şi vânjoşenia muschilor celor dintăi oameni, s'au moştenit, crescând ca avalanşa de munte. Caracterul însuşirilor adevărat omeneşti, sborul spre mai desăvârşit, atunci, în negura minţii omului primitiv, a izbucnit ca un vulcan. Descoperirea focului e un act în sine mai de preţ de cât a electricităţii. Cea dintăi oală arsă, a cerut aceeaşi trudă de gândire şi observare ca şi strădania mult apoteozată a lui Bernard Palissy. Mulţimea descoperirilor, e legată de viaţa îndelungată a omului primitiv. Cel dintăi cioplitor de cremene are importanţa lui Pasteur, descoperitorul armelor în potruva duşmanilor infiniţi de mici. Aproape toate preocupările omeneşti, dela îmbrăcăminte şi adăpost, până la artă, au fost şi ale omului primitiv.

El le-a rezolvat. Nu „Homo sapiens” asemenea nouă, ci omul de Neanderthal, cu bărbia încă trasă înapoi, cu fața mai dezvoltată de cât tidva, având bătaia cumpenei mai mult spre strămoșii vechi, de cât spre strănepoții rafinați.

Viața trudnică a omului de pe vremea pietrei cioplite, nu ne este destăinuită numai prin semnele neperitoare, dela cremeni așchiate până la picturile de pe pereții lăuntrici ai peșterilor. Ea ne este arătată și prin viața contemporanilor noștri, rămași în faza pietrei cioplite. Sunt mulți încă. Unii n’au trecut la faza îmbrăcăminte. Și nu sunt numai în Africa. La răsărit de Urali sunt oameni care n’au cunoscut metalele decât în veacul al 19-lea. Armele tasmanianului sunt absolut aceleași, dela măciuca „Nullah-Nullah”, ori toporul de cremene până la acel instrument universal Bumerang, armă, pentru el, tot așa de sigură ca și carabiua în mâna soldatului. Mai toate popoarele, chiar cele civilizate, au început doar cu mijloacele omului primitiv. În vechiul Egipt femeile măcinau,

Fig. 2. Cum măcinau femeile din Egiptul vechiu (a) și cele din Africa (din M. Hoernes).

mai bine zis zdrobeau—grâul, ca și femeia tribului Niam-Niam din Africa de azi. Ce erau râșnețele noastre, cari să mai păstrează în tinda gospodarului, decât râșnița de mână cu care macină indianca sau fata Tamilului de azi. Piva de lemn, în care sbrobiam, în copilărie, grâul pentru colivă, se întrebuințează la fel la multe popoare primitive.

Aşa în cât împlinind semnele puşine lăsate de omul primitiv, cu ceia ce se ştie dela popoarele primitive de azi, ori ceia ce a rămas ca tradiţie înegurată la un popor ca al nostru, se poate schiţa viaţa, chiar în amănunţimi, a omului primitiv. Atrag atenţia că e vorba numai de omul pietrei cioplite, aşa numitul om paleolitic. Despre omul pietrei lustruite, din vreme neolitică, care a lăsat multe urme şi în ţara noastră, va fi vorba într'o altă cărţuie din această bibliotecă.

CAP. III.

Piatra aşchietă.

Cel mai vechiu semn al născocirii omenesti, este un instrument de piatră, de sigur la început universal, adică servind ca armă, dar şi drept cuţit ori râclăitor de piei. După forma lui, după funcţia cu cari e lucrat, chiar s'au despărţit epoci mai mărunte din vreme îndelungă a omului paleolitic.

În afară de colite, cele mai vechi pietre aşchiate, sunt acele din vremea *Cheleană*. Sunt cioplite grosolan, cu mărginele colţurate, cu un vârf ascuţit şi o parte lăţită, de care eră apucată. Scvea însă deocamdată la toate. La găurit, la săpat rădăcinele, la lovit ca un box. Eră forma cea mai apropiată de bucata de cremene sfărmată cu o altă piatră, ieşită din neliniştea că bicajul găsit în albia râului nu va lovi adânc fiara ce pândeşte. Arma cea mai naturală şi mai lesne de găsit este piatra. Instinctiv, când un câne îţi iese pe neprevăzute, cea dintâi mişcare ce-o faci, e să te pleci să iai o piatră, chiar când nu găseşti nici una la îndemână. Piatra de râu însă are muchile rotunzite; ea alunecă din mână ca şi pe blana groasă a ursului. Trebuia

așchiată; întâi s'a așchiat lovind două cremenți una de alta. Au ieșit bucăți colțuroase, care se înfig e dreptul în tidva căprioarei, dar tăia și mâna

Fig. 3. Australienii cloplind piatră.

celui ce o asvârle. Mentea născocoște iute mijlocul, după observare, ca să se poată căpăta altă forină mai potrivită. De aceea cu vremea cremența capătă forme din ce în ce mai fine, mai tăioase pe margini, mai ascuțite la vârf. Incepe și o specializare.

Fig. 4. Piatră așchiată din vremea cheleană

Altă formă are piatra de lance, altfel trebuie să fie piatra cu care să roade grăsimea de pe dosul pieilor sau chiar să se taie-rupă carnea crudă.

În a doua treaptă, numită de învățați, ca *Musterian*, se descopăr și aceste specializări. Piatra nu e numai cioplită; e și îndreptată pe margină. I se dă forma unei frunze. Munca trebuie economisită, căci trebuințele gospodăriei încep a

fi mai multe; râclăitoarele n'au nevoie să fie cioplite pe două fețe; încep să apară instrumente

Fig. 5. Pietre așchelte din vremea
„măgisteriană” (după Mortillet).

deosebite pentru găurit. Dar, mai târziu, să desvoldă și gustul, după cum și necesitățile sunt mai variate. Piatra ajunge în mâna omului ca un metal.

Pe vremea *Solutreană*,

pietrele sunt artistic cioplite, mărunț, amănunțit, ca arama bătută cu ciocanul. Ar-

mele nu mai au formă triunghiulară;

sunt svelte ca o frunză de oleandru

Din piatră se fac

vârfuri de suliță,

vârfuri de săgeți,

sule pentru găurit

pieile, cușite cu mu-

che tăioasă. Piatra

nu mai este ținută

în mână, ci e înțe-

penită în vârful unei

cozi de lemn; ins-

trumentul are for-

ma de topor cum e

la „Sălbateci” din I.

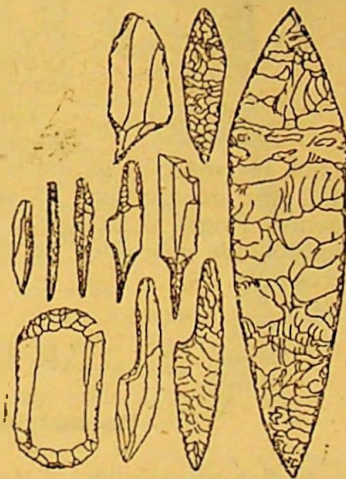

Fig. 6. Lance, sule, râclăitoare de piatră din
vremea Solutreană (din M. Hoernes).

Britania-Nouă. Este vremea de desăvârșire a pietrei cioplite; mai pe urmă decade, căci mintea a născocit alt material mai ascuțitor, mai lesne de cioplit: osul.

În cea de pe urmă vreme a omului paleolitic, *Magdalenian*, vreme rece, industria pietrei, dă îndărăt.

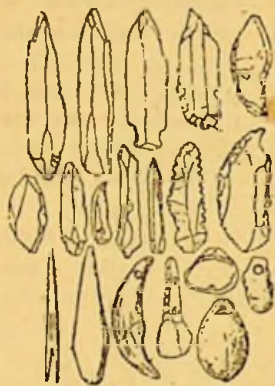

Fig. 7. Pietre aschiate de la sfârșitul erei paleolitice (după Morillet).

renul, elefantul, i-l dă din belșug. E epoca marilor vânători; nu are timp să stea să cioplească cremenca. Frigul îl strânge în spate: îi trebuie ace, instrumente mărunte, pe care nu le poate face decât din os.

Fiecare lucru la vremea lui; toate au un suîș și un scoborâș. Piatra e abea așchiată, ca dintr'un început; atâta doar că e mai lunguiață, nu e așa de butucănoasă, grosolană. Totuși se observă un pas mai departe. Aceiași piatră are mai multe întrebuințări; iar pentru acest scop e cioplită felurit: la un capăt e drept sulă, la altul drept răclăitor. E ca un cuțitaș de buzunar cu multe instrumente la un loc.

Omul găsit alt material

Animalele ce-l înconjoară

CAR. IV.

Alte instrumente.

Ar fi o greșală dacă s'ar crede că numai piatra cioplită era întrebuințată drept armă, fie purtată deadreptul de mână sau legată de o coadă. O bătă bună adese ori e mai de preț chiar de cât o armă de foc. Ciomagul cu o nodălcă la vârf, drept ghioagă, de sigur că a fost slujitor mai credincios

omului decât ori ce. Il găsea lesne la îndămână. Ciobanul nostru, ca și Akteon, nu are drept armă decât bâta. Cu ea dă după oi, cu ea se luptă cu Moș Martin, când îi iese pe neașteptate înainte. Ba chiar zeii, indiferent dacă e Indra ori Orion, tot cu o bâta bună în mână sunt înclăpuiți. Din bâta, a derivat celelalte instrumente. Piatra a fost mai toată vremea ceiace este diamantul la ferestrele moderne care taie marmora. Ea a slujit ca topor, ca lance, ca vârf de săgeată la arcul întins cu o strună de maț (Fig. 8), sau ca hârlet

Fig. 8. Arcul primitiv (din Sonleitner).

Fig. 9. Un băț tranșat în armă din Sonleitner).

fixată la capătul ciomagului cum e la Australianii băștinași sau la Wedda din Ceilau. Un schelet de cap de șap, înfipt bine într'un ciomag (fig. 9) cum să pune la noi un cap de cal în pari drept pază contra duhurilor rele, eră o armă tot așa, dacă nu mai bună decât o piatră. Intre aceste omul primitiv cunoștea de sigur toate soiurile de combinațiuni. Cu vremea, o așchie de os de pasăre, zdrobit în măsele, a arătat femeiei, că din el s'ar putea face un ac; colții de urs, mare cât un juncan, puteau să servească și ei drept armă. Dar mai ales coarnele de ren, când acest animal eră tovarășul omului din Francia de azi, au servit drept material de fabricat fel de fel de instrumente.

Frumoase sunt mai ales undițele de prins pește sau harpunele, (fig. 10) undițe lungi cu mai mulți dinți, închipul săgeților de mai târziu. Aceste

instrumente erau vârâte într'o coadă sau erau la capătul unei frânghiițe lungi, căci pe ele sunt săpate șanțulețe, ca să primească sfoara. Sau poate se legă pe delături și solzi de cremene ascuțită, ca să intre mai bine în carne, cum leagă locuitorii din I. Polinesiei dinți tăioși de rechini.

Fig. 10. Harpune

Harpuna aruncată cu putere în trupul animalului și înfiptă în carne, nu mai scapă ușor din mâna vânătorului meșter. Viața Eșchimoșilor, lăsați în lumea lor atâta amar de vreme, între ocean și munți de gheață, cu focle și urșii drept tovarăși, reproduce azi vremea aceasta de vânătoare a omului primitiv.

Iarăși e de sine înțeles că vânătoarea nu o făceau numai cu arme mărunte. Elefantului de pe acea vreme, acoperit cu blană deasă peste pelea groasă, nu-i prea păsa de rana primită, decât doar dacă săgeata era otrăvită. Contra acestor animale mari, omul destul de iscusit, întrebuință alte mijloace. Gropile de lup, cu un țărșuș ascuțit în fund, cum se pot vedea și acum înșirate de-a curmezișul văii Râznoavei lângă Predeal, n'au fost doar născocite de rășboinicii de azi. I-a venit în minte și omului primitiv, după cum i-a venit în minte, ca și Caprei din poveste când a poștit pe cumătrul lup la praznicul făcut pentru iezii uciși, să acopere gropile cu cetini.

Te minunezi de mijloacele dibace ce le întrebuințează popoarele primitive de azi, pentru ca să prindă vie antilopa sau să-și vâre tapirul singur săgeata între coaste, când se anină cu picioarele de o frânghie întinsă de-a curmezișul cărării bătută spre izvor. Un sistem întreg, meșteșugit, de noduri și coarde, dă drumul cu putere

unei sulii, când animalul nici nu se gândește la asemenea primejdie. Și omul paleolitic era doar omul naturii. S'a folosit de armele ce

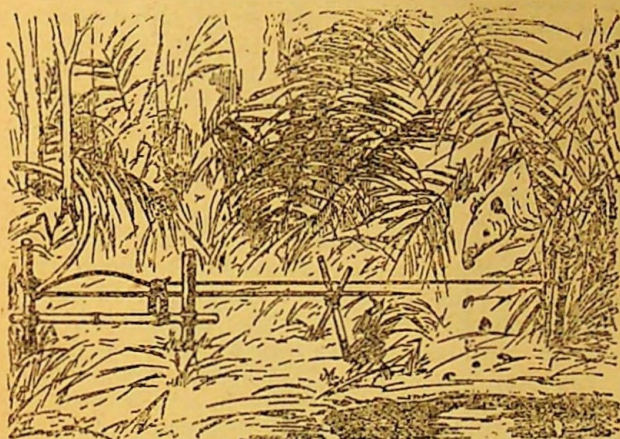

Fig. 11. Capeană de săgetat animalele întrebuințată în Malaka (din Weule).

le-a găsit lângă sine, potrivindu-le după cum s'a priceput și cum a crezut că e mai bine. Prin aceasta s'a arătat om.

CAP. V.

Grija de mâncare și îmbrăcăminte. Focul.

Ori ce s'ar spune, grija de mâncare e cea mai grea și stăpânește pe toată lumea, bogat ori sărac, cull ori sălbatec. Deosebirea e doar într'atâta că pe unii numai grija de mâncare îi mai împinge spre mișcare, spre trudă; ea e totul. La alții înai sunt și alte preocupări, deși „primum vivere deinde philosophare”.

Sunt popoare care nici grija de mâncare nu-le prea roade. Ele trăesc în ținuturi blagoslovite, în care arborii „ară, samână și dau rod”. Oamenii numai culeg, când le e poftă. Acele făpturi sunt însă nenorocite; ele rămân ce au fost dela început, căci grija nu i-a biciuit. Omul primitiv n'a trăit în condițiuni așa prielnice. Iarna îi strica tot rostul. Trebuia să se gândească la ziua de mâne. De aceia am ajuns noi, din Europa, la starea de civilizație de azi, pe când Bușmanii din Africa au rămas nu departe de strămoșii primitivi, care ș'au lăsat urmele pe țărmul Mediteranei. Primitivii din Europa nu se puteau hrăni numai cu fructe ori cu rădăcini căci nu le aveau în totdeauna la îndemână. Ei trebuie să fi fost și vânători, fie că vânau căprioare și cerbi, fie că prindeau pești cu săgeata, ca locuitorii insulelor Andamane. Le trebuia arme, dar și minte ageră să prindă vânatul și altfel decât ucigându-l. Carnea eră mai ușor de păstrat decât fructele. Poporul Wedda din Ceilan, unul din cele mai primitive triburi din câte se găsec pe fața pământului, fac din vânat pastramă și o păstrează într'o scorbura.

Spre vânat îl împingea pe omul primitiv, chiar apărarea împotriva fiarelor. Nouă ne vine greu a crede că strămoșii noștri puteau să se hrănească cu ori ce găseau la îndemână. Negrii Bongo, mănâncă de toate; până și din cadavrele lăstate de vulturi și lei, se ospătează. Negrii australieni dacă n'au vânat mare, își satură foamea și cu șopârle, șerpi, coșai ori termite. Păutecele fereastră n'are, iar foamea dă de a dreptul. După unele semne, oamenii paleolitici au fost chiar canibali, în sensul acela că mâncau carnea morților.

În niște peșteri din Belgia, cimitire paleolitice, s'au aflat tidve de oameni cu semne neîndoioase că au fost sdrobite cu securea de piatră. Ciolanele

sunt arse, ca și ale animalelor cu care se ospătau acești străbuni depărtați. Asemenea urme s'au întâlnit și la Krapina în Herțegovina.

Mâncau carnea crudă? Cât nu știau ce e focul, n'aveau cum face altfel. Focul a fost pentru ei cea mai de seamă descoperire. Le-a fost trimis de cer prin fulger? Ori vre-o capră neagră asvârlind în goana-i nebună cu copita, o bucată de cremene ce s'a lovit de alta, i-a arătat cum se capătă scânteia? Căutând se sfredelească o bucată de lemn, acesta a început să fumege? Așa cum se obișnuște și azi acolo unde chibriturile n'au pătruns ori unde cremenea, amnarul și iasca sunt

Fig. 12. Cum capătă foc locuitorii din Pampas (din Weule).

instrumente greu de găsit. Cea mai de seamă descoperire a vremii paleolitice, se perde în întunecul din care a ieșit. Având focul, păzindu-l sau căpătându-l de câte ori avea nevoie, în chipul cum și Wedda din Ceilan îl capătă, ș'a schimbat și felul de hrană. Carnea e mâncată măcar părșălită, încălzită, dacă nu frigea „haiducește”, într'o groapă ieduțul vânat, învălit în spuză, cum de altfel face și poporul Wedda.

Pe lângă hrană și foc, a trebuit în scurtă vreme să aibă grija îmbrăcăminte. Nu de rușine, ci

de nevoe. Mulți din Africa trăiesc goi, din cauza climei. În regiunea temperată, însă frigul toamnei nu putea fi înlăturat nici numai prin foc, nici numai prin acoperișul de păr, cu care omul primitiv era îmbrăcat dela natură.

Printre uneltele oamenilor primitivi, din cele mai vechi timpuri, acul și sula sunt cele mai obișnuite ca și râclăitoarea. Pieile animalelor le serveau drept cojoș, iar mațele la început, tortul de in sau de urzică mai târziu, le dădeau ața de cusut. (Fig. 13).

Câte nu procură natura, drept stofă de acoperit

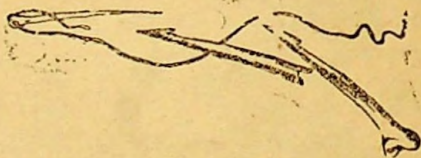

Fig. 13. Ace din oase de păsări (din Sonneleiner).

goliciunea trupului! Polinesienii se servesc de scoarța unui copac, pe care o bat, până ce o fac moale și se pot înveli cu ea. Fire de împletit de odată, de țesut mai apoi, nu dă numai inul ori cânepa cultivată și de Skiți, ci și teiul. Papura poate fi lesne împletită. La Sârbi a rămas chiar o tradiție acest soi de haină. Când e secetă îndelungată, o fată, îmbrăcată numai cu o rogojină, joacă și merge din casă în casă, ca să o stropească gospodina cu apă pe obraz. Dar pentru clima Europei și mai ales pentru vremea când ghețarii nu se retrăseseră pe vârful munților, de sigur că blana de urs și de lup dădea haina cea mai călduroasă. Cu mult mai târziu intra în obicei împletiturile și țesutul de pânză,

CAP: VI.

Locuința.

La începutul începutului, nu putea fi vorba de locuințe. Un adăpost contra ploaiei, contra fii-
relor era îndeajuns: Omul era nomad. O sal-
cie scorburoasă putea să servească drept adăpost,
cum servea și tasmanienilor. Păzitorii de oi sterpe
ori de cărlani, azi pe un plaiu mâne pe altul, își
fac, la noi, repede o colibă. Doi pari bătuți în pământ,
susțin un căprior. Scoarța de brad sprijinită
cu un capăt pe căprior, cu altul pe pământ, for-
mează cortul. Ciobanul de pe Grințieșul-Broștenilor
este astfel adăpostit de ploaie ori de rouă. La

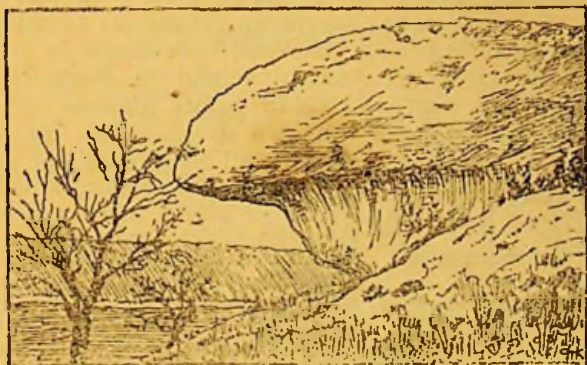

Fig. 14. Adăpost sub piatră (din Hœernes)

urma urmei e acelaș adăpost ca și locuința omu-
lui Wedda, care în vremea ploilor, își face un cul-
cuș sub scoarța de copac sprijinită cu un capăt de
un părete de piatră. Și copacul cu crengile răsfi-
rate, cu frunzișul des, poate servi drept apără-

toare împotriva ploii și a fiarelor. Nu a rămas acest obicei și la noi? Paza viilor adese se face într'un copac, pe crengile căruia rar se pune o scândură și un maldăr de fân. Acest chip de locuințe se întâlnește azi la multe triburi din Sumatra, Melanesia și chiar la Picile Roșii. Când frigul e îndelung și locul prielnic, peșterile sau măcar o piatră ieșită din mial, au servit drept adăpost. Omul a alungat urșii ori hienele și le-a luat locul. Din peșterile de pe coasta Mediteranei, ca și din multe alte locuri ale Europei, s'au cules cele mai prețioase resturi ale traiului omului în ele. Peșterile sunt începutul satului.

În peșteri trăiau, în peșteri își îngropau morții, când a venit vremea să aibă cultul lor și să nu-i lase, ca și azi Wedda, să putrezească unde au murit ori să-i asvârle în groapă comună, o prăpastie de râu. Obiceiul străvechi nu s'a stârpit în totul. Sunt chiar în Franța civilizată, case săpate în maluri de cridă. Pe valea Ichelului în Basarabia, pietre moi sunt așezate în pături regulate,clid, unele peste altele. Tăietorii de piatră își fac în

Fig. 15. Corturi desemnate pe părășii de peșteră.

ele locuinți temporare, iar ferestrele și ușele lăsate în malul alb de piatră, sunt înșirate la acelaș nivel, întocmai ca și pe valea Vezerei în Franța. Pe părășii de piatră, dracii de copii au desemnat oameni, puști și animale, în tocmai ca și meșterii vremurilor paleolitice. Unde nu erau hrube în piatră, săpate de natură, omul singur și le sapă, dacă permite piatra. În loess, lutul galben, sunt multe locuințe în China.

Sunt semne că omul paleolitic știa și cortul, locuința nomadului, șatra țiganului. O pieledouă însăielate, întinse la capătul unor pari bă-

tuși în pământ, eră un acoperiș îndestulător. E cortul beduinilor. Alte ori și câteva crengi înfipte în pământ, ajung să deie un oploș. E coliba de stuf a ciobanilor noștri dela stânele de șes ori primitiva locuință din păduri, păstrată pe lângă casa zidită, sub forma acelor colibe conice de bârne, care servesc de bucătărie de vară, la munte. Ingeniositatea omului primitiv tocmai într'aceia a constat, să se folosească de tot ce-i presintă locul unde poposea, pentru ca să-și facă un culcuș. Ahea mai târziu, în faza neolitică, începe să-și clădească locuinți de nuele împletite, rădicate pe pari, la marginea apelor.

CAP. VII

Cei dintâi artiști.

Dacă la popoarele primitive de azi se mai poate străbate spre le-a studia obiceiurile, tot ce privesc jocurile, credințele, datinele omului primitiv s'au îngropat pentru vecie în țărna mormintelor lor.

Atâta doar să știe că nu erau lipsiți de un anumit gust artistic. După cum Românul ține să sape în lemn îmbinări de creștături în figuri variate și armonice, tot așa omul primitiv se îndeletnicea cu sculptura cu pictura și cu creștătura în piatră. Figuri geometrice sunt mai rare, nedeslușite, pe care unii le iau drept iscălitura artistului pe când alții drept semne cabalistice. Artiștii primitivi erau observatori ageri ai lumii înconjurătoare. Mai ales animalele pe care le vânau sunt reproduse cu atâta precisiune, în cât pot servi la descrierea formelor dispărute. Nu sunt redade credincios numai formele, ci chiar mișcărilor cele mai caracteristice. Nu sunt desemnate izolat, cu di-

buitura mânci nesigure. Sunt adevărate tablouri de compoziție, nu mai prejos, prin numărul mare al figurilor, prin pozițiunile lor variate, de tablourile uriașe ale lui Tizian ori Veronese.

În peștera dela Altamira (Spania) s'au găsit adevărate frescuri, cu sute de animale reproducând menajeria întregă a vânătorului obișnuit într'un val vârtej fără ordine aparentă dar cu tâlc așezat. Aceste frescuri nu sunt scrijelituri, ori trăsături de cărbune ci sunt zugrăveli cu culori, e dreptul restrânse ca nuanțare, mai mult la ocră și negru.

Așa de pătrunși ce erau de dragul reproducerii artistice a celor observate, în cât chiar uneltele obișnuite sunt sculptate în forma unui animal ori scrijelate pe ele cele mai diferite desennuri. E o minune de artă mânerul unui pumnal, sculptat în corn de ren și găsit la Laugerie-basse. (Fig. 16)..

Până și dinții de urs găuriți, ce serveau de sigur drept podoabă la gât, sunt sculptați. Materialul întrebuintat e diferit. Zimbrii descoperiți în o peșteră din Ariège sunt din argilă, admirabil redați. Cele mai multe figuri făcute din lut de sigur cu greu s'au

Fig. 16. Pumnal
cu mânerul repre-
sentând un ren.

păstrat. Găsite în mai mare număr sunt statuete sau figurinele săpate în coarne de ren ori în fildeșul elefanților. Aici aparține vestita Venus de Brassempouy a cărei reproducere în gips este în ori ce muzeu, căci e de o fineță și armonie neîntrecută. Figurinele găsite în peștera dela Mentone sunt sculptate în steatită, o piatră unsuroasă, moale. Aceste figurine sunt până la identitate asemenea cu femeile Bușmanilor de

azi. Alte ori sunt ciopliri în stâncă, bas-reliefuri mari de $\frac{1}{2}$ metru, cu forme elegante, proporționate, pare că provin dela unul din artiștii renumiți din primele vremuri ale Renașterii. Cele mai multe sunt scrijelituri pe plăci, pe mânere, pe instrumente felurite. Renul găsit la Kesslerloch sau acel gravat în piatră în peștera Limenil (Dordogne) este de o finețe deosebită și așa de exact desemnat, în cât nici nu ț'ar veni să crezi că datează cu mii de ani înainte de egipteni. Desemnul

Mamutului, socotit la început ca o caricatură de copil, prin capul tuguat și părul până la genunchi, s'a dovedit că e exact după înfățișarea tovarășului omului primitiv.. Figurile reproduc mișcări: reni cum se luptă, Zimbri care „își asvârl țărna pe spate”, cerbi în goană; sunt prinse cele mai expresive gesturi și redat

Fig. 18 Un Zimbri înfuriat. Din peștera de la Altamira.

Fig. 17. Sus un cal desenat pe perete, ca și mamutul de jos. La mijloc un cap de cal sculptat.

minuat. Dar nici caricaturile nu lipsesc. Oamenii cu înfățișare de animale, cu gesturi momitărești, sunt schițați de o mână sigură, dar și condusă de o minte plină de imaginație bogată.

Perioada de înflorire a artei plastice și picturale

din vremea preistorică, coincide cu sfârșitul paleoliticului, a petrei cioplite. Mai târziu începe decorul linear, aplicat mai mult la vase.

CAP. VIII.

Oameni de eri în lumea de azi.

Puține semne din viața omului străvechiu s'au păstrat. Tot ce eră legat de viața lui sufletească aproape nimic n'a ajuns până la noi. Totuși chiar din crâmpoile cunoscute, se poate vedea mai mult de cât din constituția lui trupească, că s'a desrobît cu totul din lanțurile lumii curat animale, rămasă

Fig. 19. Chip de om egăriat pe un os de ren.

cu mult în urma lui. S'a luat sborul spre zările adânci ale cerului sănin.

Perioara aceasta dela începutul vieții omenești vremea pietrei cioplite, este cea mai eroică fază din dezvoltarea omnirii. Iscușința minții, sfiuștenja trudei, sudoarea tâmpelor, a pus pe fruntea teșită a omului, abea ieșit din hăgașul momităresc, cununa de lauri a biruitorului de sine, devenit biruitor și al naturii. Fiecare pas eră o victorie a individului în lupta lui cu fiarele, cu lucrurile; în acelaș timp eră și o experiență câștigată pentru vecie.

Oamenii primitivi s'au desavârșit, schimbându-se mereu prin pribegie, venind în locuri diferite, având nevoi diferite. Nevoile duc pe om la născociri prin observare și chibzuire. Oamenii din vremea neolitică, a pietrei lustruite, care vor fi descriși în altă cărțuție, se deosebesc în multe de cei din vremea pietrei așchiate. Urmele lor se întâlnesc pretutindeni; cuiburile lor sunt presărate și în toată întinderea țării noastre.

Totuși întreaga omenire de peste toată fața pământului nu a evoluat odată. Numai unele ramuri omenești au apucat calea progresului. În Franța, țara unde s'au găsit mai numeroase urme preistorice, azi nu trăesc decât oameni „civilizați”. Acea dacă se mai prinde, ca un abur slab, obiceiuri primitive în viața poporului. Folklorul fiecărui neam păstrează încă, ici și colo, credințe, datine, instrumente ce aduc aminte de viața strămoșilor primitivi, după cum rădăcina părului închiruit la omul de azi, păstrată însă în grosimea pielei, destăinuește vremea când și omul avea trupul acoperit cu păr ca și mamiferele din care derivă.

În unele părți tănuite, de pe fața pământului, trăesc și ramuri omenești, care ogliudesc mai bine cum își ducea viața odată, întreaga omenire. Aceștia sunt neamurile rămase în starea primitivă, fie că au fost veșnic izolate de celelalte fie că au trăit mereu în ținuturi care nu-le împingeau la o schimbare a vieții.

În această privință este o mare asemănare între oameni și restul lumii animale. Azi, pe fața pământului, se mai găsesc „fosile vii” adevărate animale care au rămas aproape neschimbate de cum erau strămoșii lor din vremuri mai vechi. Peștele zis *Ceratodus* ce trăește prin Australia, e aidoma cu resturile de *Ceratodus* găsite în straturile

de la temelia scoarței pământului. Animalul Okapi, descoperit mai anii trecuți prin desigurile încă nu deplin cunoscute ale Africii, aduce aminte de unele mamifere fosile, de pe vremea când Carpații nu erau încă înălțați.

Asemenea triburi primitive de oameni, se răresc pe zi ce merge, încunjurați de valurile civilizației și ghemuiți în ținuturi din ce în ce mai restrânse. Viața lor este însă cu atât mai importantă. Din ea se poate împlini ceea ce nu se va cunoaște nici odată din viața oamenilor preistorici. Asemenea triburi sunt reslețite fie în insulele din Oceania și Asia, fie în interiorul Africii. Voi schița viața unui neam de oameni primitivi din regiunea asiatică și altul din Africa.

Wedda. În insula Ceilan, de la capătul Indiei, prin desișul pădurilor, mai trăește un rest de oameni ce se îndeletnicesc numai cu vânatul. După înfățișarea acești oameni—numiți Wedda—aduc mult cu europenii, numai că au culoarea feței ca a șocolății. Aduc aminte însă prin unele însușiri ale trupului (pieptul lat, picioarele aproape fără mușchi, cu degetul cel mare mai depărtat de celelalte) și cu oamenii de Neanderthal.

Obiceiurile poporului Wedda sunt foarte simple. Ei nu cunosc nici plugul, nici ogorul, pentru că nu cultivă nimic. Se hrănesc cu frunze și rădăcini, pe care nu le ferb, căci dacă știu ce e focul, nu au ajuns încă să descopere olăria. Rădăcinele le scot cu un instrument ce e hârleț și bătă tot odată. E o creangă de copac cioplită la vârf în forma dălții.

Temciul mâncării lor este carnea. De aceea vânatul e singura lor îndeletnicire mai de seamă, în care sunt de o dibăcie neîntrecută. Viața lor întreagă numai în jurul vânatului se învârtește. Pe lângă bătă se folosesc de arc și săgeată.

Acestea sunt avuția, lucrurile sfinte. Jocurile lor le fac în jurul unei săgeți înfipte în pământ, ca în jurul unui altar. Săgeata ca și arcul, sunt din lemn. În vremea din urmă numai, au deprins a folosi ferul, punând la capătul săgeții o lance pe care o cumpără de la triburile vecine „civilizate”.

De săgeata unui Wedda nu scapă nici căprioara iute la fugă nici eșefantul uriaș. După cea dintâi se furișează ca un șerpe și nu face nici un foșnet, pare că ar fi o umbră. La bătaia arcului, căprioara e a lui. De elefantul care se odihnește, Wedda se apropie ca un tigru și ochește în talpa lată a animalului, care nu se așteaptă la nimic. Elefantul mugește de durere, dă să se scoale, să fugă după ceilalți, dar nu poate. Săgeata din picior îl oprește să alerge. Oamenii se țin după dânsul și lesne le e, să-l doboare

Vânatul e la baza organizării statului lor. Toți sunt egali; nu există nici rege nici supuși. Chiar femeile sunt deopotrivă, în drepturi și cinstire, cu bărbații. Fiecare e stăpân pe o parcelă de pădure ca să aibă unde vâna. La ei nu se știe nici de furturi, nici de omoruri, decât rar, ca pedeapsă.

Carnea o mănâncă crudă sau mai des pârâpălită. Frig vânatul „haiducește”, într-o groapă, în spuză sau acoperit cu jaratec, după ce l-au învălit în frunze. Ca să aibă provizie, când vânatul nu se prea găsește, fac din carne pastramă și o păstrează într-o scorbura de copac.

Trăesc goi sau aproape goi. Cel mult port o pestelcă de frunze sau o scoarță de copac, bătută și animată de o sfoară, cu care își încing mijlocul.

Case nu au, nici măcar colibe de frunze. Noaptea se încovrigă sub un copac, în mijlocul

unui țarc de spini, ca să fie apărați contra jivinilor. Când e vremea ploioasă razămă crengi înfrunzite de vre-o stâncă și dorm sub ele.

Nu știu, în afară de câine, ce e animal domestic. În schimb țin așa de mult la el în cât în însemnătatea averii, câinele vine în al doilea rând după arc.

Nu au nici cultul morților. Cel bolnav e lăsat să zacă unde l'a doborât boala, iar pe mort îl lasă să putrezească unde l'a lovit moartea. Cel mult îl asvârl într'o prăpastie, cimitirul lor. Totuși au unele însușiri sufletești alese sau naturale. Nu știu ce e invidia, ura, minciuna. Sunt în toate copiii naturii, din care cauză sunt pe sfârșite.

Inrudiți cu ei în multe obiceiuri și însușiri, dar diferiți prin înfățișarea trupului sunt Piticii (Pygmeii) din interiorul Africii.

Multă vreme se credea că e poveste cu acești pitici, deși chiar Herodot, istoricul grec ca și Aristotel, îi pomenesc și le dau descrierea. Numai după ce au început îndrăznețele explorări ale interiorului Africii, s'a ajuns la convingerea existenței acestui neam de negri pitici, a căror înălțime rar ajunge până la 1 m. 40. Cu cât se cunoșteau mai în amănunțire cu atâta deveneau mai interesați, mai ales de când s'au găsit urme că și oamenii străvechi din Europa aveau unele caractere negroide asemenea Bușmanilor și piticilor, restrânși azi în apropierea pustului Kalahari. Tot mai mult a prins rădăcini ideea că piticii nu sunt negrii degenerați ci sunt ultimele rămășiți ale unei ramuri omenești, odată mai dezvoltată.

Sunt oameni cu înfățișarea copilărească, cu capul mare, cu brâcle sprincenelor ieșite înainte, cu picioarele îndoite în afară, cu mersul, din

această cauză, legănat, ca și a omului primitiv. Viața lor e legată de vânat. În acest meșteșug sunt, ca și Wedda, neîntrețuți. Se strecoară prin tufișurile cele mai dese fără se trezască un foșnet; se târăsc printre scorburi ca o panteră; se acațără pe copaci ca o mătă. Sunt meșteri în asvârlițul săgeții. Rar dau greș; nimeresc și păsăruica din vârful arborilor înfrunziți. De aceea sunt strașnic de temuți, căci ochesc tot la cap și gât, iar vârful săgeților, din lemn pârlit, îl otrăvesc.

Au simțirile agere; văd din depărtare și prind chiar freamătul frunzelor. De accia nici nu pot să privească mult la un lucru. Le unblă ochii de colo colo, fiind și ageri la observat. Nu le scapă nimic nebagat în samă.

Nici nu ară, nici nu samănă, trăind numai din vânat sau hrănindu-se cu fructe. Unde se lasă pentru scurtă vreme, își fac colibe din crengi de copac, cu o porțiță așa de mică, încât intră în casă târându-se. În colibă e nelipsită vatra cu focul, pe care-l păzesc să nu se stângă, căci nu au nici măcar instrumentele cele mai simple pentru a-l ațâța. Când pribegesc, se îngrijesc să icie cu dânșii și un tăciune, ca să aprindă focul unde poposesc. Mâncarea o port în coșuri împletite, rar în oale, a căror fabricare se pare, de și nu e sigur, că o cunosc. Drept arme nu cunosc de cât arcu și săgeata, iar drept animale domestice numai cănele.

Vorbele lor sunt mai mult din o singură silabă, iar a număra, nici măcar ca bușmanii nu știu; și aceștia doar nu cunosc decât 3 numere: „unu, doi și multe”

Spre deosebire de Wedda, își îngroapă morții; în schimb sunt mincinoși, șireți, tâlhari. Celelalte triburi de negri din vecinătatea lor, ca să-și fe-

rească grădinile de ananași sau alți pomi roditori, trebuie să le împresoare cu adevărate gropi de lupi.

Pygmeii sunt pe sfârșite. Toți ceilalți negri, chiar mai proști în multe de cât ei, nu-i pot suferi și la orice ocazie îi omoară, socotindu-i „rușinea omenirii” din cauza trupului mărunt. Din această pricină se fac tot mai rari iar peirea lor ca neam nu este depărtată.

De altfel aceeași soartă o au Bușmanii, un neam de oameni, socotiți de mulți ca rămășițele acelor strămoși care au pictat în peșterile din Sudul Franței, chipuri ce aduc aminte de locuitorii de azi ai Africei. Chiar și unele statuete ale primilor artiști reproduc multe trăsături caracteristice Bușmanilor cum e dezvoltarea peste măsură a buccelor. Asămănarea se prinde și din obiceiul ce-l au de a picta pe pereții peșterilor scene din viața lor, în același chip arătând „aceeași școală” ca și desemnurile preistoricilor. Și ei sunt vânători abili, dar și voinici. Sunt descrise scene când se luptă și cu lei.

Cât e cald umblă aproape goi; cum dă frigul își aruncă o blană în spinare. Prin toate obiceiurile lor, trăind și prin locuri mai aspre, sunt cei mai apropiați de primitivii preistorici, după cât se poate face comparația. Și ei sunt pe sfârșite. Prea mult iubesc libertatea, acești copii ai naturci, pentru ca să se supuie altor triburi. Din această pricină meren sunt încercuți, restrângându-li-se câmpul de traiu.

Ii așteaptă soarta Tasmanienilor, alt popor primitiv, cu obiceiuri tot așa de simple. În 1876 a murit ultima femeie tasmanică. Nici locuitorii băstinași ai Australiei nu au zile multe. Și aceștia sunt mereu comparați cu primitivii preistorici. Sunt un neam de oameni mândri la înfățișare, cu

trupul sdravăn, plin, cu forme proporționate, dar cu multe caractere apropiate de acele ale neamului Wedda. Umblă mai mult goi, chiar când vremea nu e prea caldă. E o minunată adaptare a trupului omenesc la schimbările de climă. Nu au pășit dincolo de arma de lemn și piatră. Sunt neîntrecuți aruncători de Bumerang, o bucată de lemn, încovoiată la foc, mai sigură în mâna lor de cât săgeata. Mănuiesc și praștia ca nici un alt popor, iar sulifa cu o scoică în vârf ori o bucată de cremene cioplită, o folosesc de minune.

Toate aceste neamuri de oameni sunt azi pe ducă. Ultimele ramuri din trunchiul primitiv al omenirii, se usucă. Studiul vieții lor însă a întregit multe lipsuri din viața oamenilor preistorici. Multe fapte neînțelese, indicate numai prin rămășițele de piatră ce ne-au lăsat, sunt azi mai lămurite.

Faza cea mai veche din viața omenirii este legată de pribegia din loc în loc, motivată de vânat. Vremea cvarternară era bogată în animale felurite, așa în cât pribegia pe timp scurt putea să fie îndeplinită în jurul locuinței din peșteră. Omul primitiv putea să umble gol, chiar în zilele răcoroase de toamnă. Vremea rece însă îl silea să se folosească de blana animalelor vânat. Primele instrumente, alătura de vârfurile de săgeți cioplite din cremene, erau acele în legătură cu prepararea și însăilarea pieilor, pentru încheierea unei haine mai călduroasă.

Încet încet hrana varia. Vânatul fiarelor vrâsta cu acel al peștilor, la început făcut tot cu ajutorul sulifei ca și la Australianii de azi sau chiar cu săgeata ca și la locitorii insulelor Andamane. Pe urmă le-au venit în minte să cioplească harpune din os de reu.

Și astfel pas cu pas se stabilește viața mai

miștită, până când hărlețul-bătă asemenea acceia folosită de Wedda, sau de femeile australiene pentru scos rădăcinele, se schimbă în plugul ce trage brasă. Omul poposește lângă ogorul său; e silit să-și întemeieze o gospodărie.

Fazele prin care a trecut omul preistoric ca să ajungă la viața stabilă, legată de agricultură, se pot reconstitui prin inodarea fazelor diferite în care se găsesc și azi feluritele neamuri de oameni reslejiți pe fața pământului. Unii se află încă în stadiul vânatului, necunoscând decât arme de lemn și piatră; alții sunt la începutul fazei metalelor. Unii abea știu să samene, alții au ajuns să stăpânească cele mai multe puteri ale naturii.

Desvoltarea omenirii în timp, se poate urmări și din treptele variate ale civilizației"; pe care se află semințiile felurite de oameni, de pe întinsul spațiu al feței pământului de azi.

**CĂRȚI PREMIATE
DE
FONDUL CULTURAL AL SOCIETĂȚII
„CARTEA ROMÂNEASCĂ“**

Societatea de Editură „Cartea Românească”, înființată în scop de a ajuta cât mai mult răspândirea culturii în masele mari ale poporului și de a da imbold ori cărei încercări culturale ce ar eși din popor, a creat prin statutele ei un fond cultural, special, care pe fiecare an e tot mai mare pe măsura dezvoltării societății.

Societatea Cartea Românească pe lângă alte întrebunțări ce dă acestui fond cultural în îndeplinirea scopului pentru care a fost creat, distribue anual și o serie de premii celor mai bune lucrări care tratează anume subiecte ce societatea aduce din timp la cunoștința celor ce vor să concureze pentru aceste premii.

Dăm mai jos lucrările premiate de societatea Cartea Românească în 1920, primul ei an de existență și cari au fost în urmă tipărite. Pentru anul 1921 premiile în suma totală de 107.000 lei urmează să se distribue cât de curând celor ce au concurat, iar subiectele ce vor fi premiate în anul 1922 vor fi în scurt timp stabilite și data publicității.

Lei.

<i>P. Dulfu</i> , Faptă și răsplată (carte p. copii)	8,—
<i>Alice Gabrielescu</i> , Povestiri (carte p. copii)	8,—
<i>V. Costescu</i> , Corbul (carte pentru copii)	8,—
<i>N. Mihaescu Nigrim</i> , Smeul (pentru copii)	8,—
<i>Eug. Simatu Makata</i> , Tera (pentru copii)	12,—
<i>C. Cornea</i> , Simfonia Morții (subiecte din război)	14,—
<i>Lt. Gh. Costăchescu</i> , În umbra steagului	7,—

<i>Al. Morolanu</i> , Bolșevismul	10,—
<i>Artur Gorovei</i> , Datorii și drepturi (carte pentru săteni)	
<i>Pantelimon Diaconescu</i> , Adevăr și Dreptate	7,—
<i>Radu Antim</i> , Sbuciumul unui savant (roman științific) sub tipar	—,—
<i>Dr. N. Căliman</i> , Cum să ne apărăm sănătatea	6,—

CĂRȚI BUNE DE CETIT

	Lei.
<i>Demetrescu Elena M.</i> , Economia casnică sau Carte de gospodărie	12,—
<i>Druțu Gh. D. Dr.</i> , Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România	5,—
<i>Gaitany Calliope C.</i> , Economia domestică	1,—
<i>Georgescu Gruian L.</i> , Selecțiunea vitelor bovine	1,—
<i>Gibescu Emilian G.</i> , Arboricultura — pepiniera	3,—
<i>Isăcescu Z. C.</i> , Cultura viermelui de mătase, scoaterea și lucrarea mătăsii	3,50
<i>Moga V.</i> , Alcătuirea unei gospodării rurale	12,—
„ Cultura legumelor	4,—
„ Cultura pomilor	6,50
„ Cultura viei și fabricarea vinului	7,—
<i>Morlova Ilie.</i> , Cultura legumelor	4,—
<i>Pavlov Paul I.</i> , Cultura prunului	2,50
<i>Sandu Const. (Aldea)</i> , Selecțiunea metodică a cerealelor și bazele științifice ale selecțiunii	6,—

Pagini alese din Scriitorii români

Biblioteca periodică de popularizare

Editată din fondul cultural al societății „Cartea Românească”

Fiecare număr de 32 pagini, costă 1 Leu.

-
- No. 9. Vasile Alecsandri : Dan Căpitan de plai. Grui-Sânger.
No. 10 — 12 P. Ispirescu : Ștefan cel Mare.
No. 13. I. L. Caragiale : Cănuță om sucit — Proces-Verbal.
No. 14. I. Creangă : Moș Ion Roată, Ivan Turbincă.
No. 15-16. G. Coșbuc, St. Iosif, I. Ghica, ș.a. Tudor Vladimirescu.
No. 17. Ion Ghica : Despre muncă.
No. 18. M. Eminescu : Făt frumos din lacrimă.
No. 19. G. Coșbuc : Dintr'ale neamului nostru.
No. 20. M. Sadoveanu : Povestiri.
No. 21. Ion Ghica : Scrisori către V. Alecsandri.
No. 22—23. Alecsandri, Bolintineanu, ș.a. Isus Mântuitorul
No. 24—25. P. Ispirescu : Istoria lui Mihaiu Viteazu.
No. 26. Anton Pann : Istoria lui Arghir și a lui Anadam.
No. 27. Petru Maior : Extrase din operele sale.
No. 28. I. L. Carageale : Hanul lui Mânjoală.
No. 29—30 M. Eminescu : Sărmanul Dionis.
No. 31. Gr. Alecsandrescu : Poezii (Seria I-a).
No. 32. C. Negruzzi : Alexandru Lăpușneanu.
No. 33. Al. Vlahuță : Nuvele.
No. 34. G. Coșbuc : Poezii.
No. 35. Al. Odobescu : Moșii, Răscoala Românilor sub Horia.
No. 36. I. L. Caragiale : Schițe.
No. 37. D. Anghel : Nuvele și Amintiri.
No. 38. M. Sadoveanu : Nuvele și povestiri.
No. 39. N. Bălcescu : Din Istoria lui Mihaiu Viteazu.
No. 40. P. Cerna : Poezii.
No. 41. Al. Vlahuță : Nuvele.
No. 42. M. Eminescu : Satire.
No. 43. C. Negruzzi : Proză.
No. 44. Vasile Alecsandri : Poezii populare.
No. 45. Al. Odobescu : Mihnea Vodă cel rău.
No. 46. D. Bolintineanu : Legende istorice.
No. 47. Ion Creangă : Povestea lui Stan Pățitul.
No. 48. M. Eminescu : Poezii populare.
No. 49. I. L. Caragiale : Povestiri.
No. 50. Ion Ghica. Egalitatea, — Școala acum 50 de ani.
No. 51. Al. Russo : Cântarea României.
No. 52. Gr. Alexandrescu : Fabule.
No. 53 — 54 V. Alecsandri : Istoria unui galben.
No. 55. P. Dulfu : Din povestea lui Făt frumos.

- No. 56. Al. Donici: Fabule.
 No. 57. P. Ispirescu: Povestiri.
 No. 58—59. Pagini de: O. Goga, Coșbuc, Creangă, A. Pann etc.
 No. 60. O. Goga: Poezii.
 No. 61. Ion Creangă: Amintiri din copilărie.
 No. 62. Th. D. Speranță: Anecdote populare.

Trimitându-se banii cu mandat postal, se expediază broșurile franco de Societatea „Cartea Românească”, Bul. Academiei, 3, București

BIBLIOTECA CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

SUB ÎNGRIJIREA REDACȚIONALĂ A D-LUI I. SIMIONESCU
 Profesor Universitar și Membru al Academiei

Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. Omul primitiv, *Cum eră*, de Prof. I. Simionescu.
 No. 2. Viața omului primitiv, " " " "
 No. 3. Gazurile naturale, " " " "
 No. 4. Albinele, de I. A. Bădărău.
 No. 5. Dușmanii mărunți, *Microbii*, de Dr. I. Gheorghiu.
 No. 6. Despre lumină, de I. Gheorghiu.

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari”.

- No. 1. Îngrijirea Pasărilor. *Boalele lor*, de C. S. Moțaș,
 Profesor Universitar.
 No. 2. Despre tovărășii de preot C. Dron.
 No. 3. Scarlatina și alte boale molipsitoare, de Dr.
 I. Gheorghiu.
 No. 4. Livada din Sâmburi, de C. Gheorghiu.
 No. 5. Diabetu, îngrășarea și gălbinarea, de Dr. M. Că-
 hănescu-Carlsbad.
 No. 6. Casa, de I. Simionescu.
 No. 7. Curtea (*Ograda*), de M. Lupescu.

Seria C. „Din lumea largă”.

- No. 1. Ucraina, de Nastase G., asistent universitar.
 No. 2. Cehoslovacia, de Prof. I. Simionescu.
 No. 3. Munții apusenii, de M. David, prof. universitar.

In fiecare săptămână va apare câte un număr ce va cuprinde 32 pagini,
 și se va vinde cu 2 Lei.

Se pot face abonamente pentru 25 numere, trimițând 45 lei prin mandat
 postal la Societatea „Cartea Românească” București Bulevardul
 Academiei, 3.

Se vor vinde la toate librăriile și depozitarii de gazete din țară.